

XX Mnemofriik 2020 Harjumaa võistkondlikud mälumängu meistrivõistlused

Toimkond: Allar Viivik, Tenno Sivadi, Kuusalu rahvamaja, 10.oktoober 2020, algus kell 12

1. Et EELK Kuusalu kirik on pühendatud Laurensiusele, on üldteada fakt. Harjumaal on teinegi sama isiku nimeline pühakoda. Kuusalust on see kõvasti noorem, ehitatud aastal 1848 (laiendatud ja uendatud 1860). Eelmine hoone valmis 1825. Nimetage see pühakoda.

2. Sellel võistkondlikul spordialal võistlevad teiste hulgas ka sokid – 4 punast sokki, 2 valget sokki, siis veel üks kuldne sokk, üks päikese sokk ja isegi üks märg sokk. Mis alal? Muuseas, ala on olnud ka olümpiamängude kavas.

3. See kaunitar on võitnud medaleid nii MM-ilt kui EM-ilt, nii täiskasvanute kui juunioride klassis. Kes? Keha arendamisega on pidevalt tegelenud kogu ta suur perekond.

4. Hiram Maxim oli tuntud leidur, kes pälvis suuremat kuulsust pärast kuulipilduja leiutamist. Aga enam on kasutatud üht tema teist leiutist, mille primitiivseks eelkäijaks oli keskaegsel Iirimaal tuntud "puust kass". Lihtsustatult võiks öelda, et põhiline asi, mida Maxim sellele "iiri imele" lisas oli vedru. Nimetage see Maximi enim kasutatav leiutis?

5. Soome folklorist Matti Kuusi on rahvusvahelise projekti raames põhjalikult uurinud Eesti vanasõnu ja leidnud, et 35-e kõige populaarsema vanasõna hulgas on kaks sellist, mida pole ühelgi teisel rahval. Need kaks on vastuolus tervisliku eluviisi tõdedega. Üks neist kõlab nii – "parem suutäis soolast, kui maotäis magedat". Teine sobib teatud mõttes aga hästi ka tänase mänguga, seda küll kaudselt. Nimetage see?

6. Mati Karmin on produktiivne skulptor. Tartus sai ta Jaan Tõnissoni kujutanud monument hüüdnimeks "Rohutirts". Kellele on aga pühendatud Karmini mälestusmärk, mis sai endale hüüdnimeks "Toru-Jüri"?

7. See pole mingi tavaline küüsi teritav pruunkaru. Keda on sellel karikatuuril siis kujutatud?

8. Šotlased väidavad, et sellel pildil on näitlikult selgitatud ühe riietuseseme kaudu viski valmistamise üht olulist protsessi. Milline riietusesese?

9. Seda Harjumaa raudteejaama nimetatakse veel 1922. aasta sõiduplaanis "47. kilomeetri peatuskoht". Järgmisel aastal oli peatuse nimi juba Sooniste. Täna nime sai jaam 1. aprillil 1934. Mis nimega me seda tunneme? Jooksis uudistes tihedalt läbi mullu 8. detsembril; lisaks sellele asub alevikus ühe valdkonna Eesti esinduslikum muuseum.

10. Vaid viis Soome lipu all võistelnud meest on võitnud Vormel-1 etappe. Neli neist on M. Häkkinen, K. Räikkönen, K. Rosberg ja W. Bottas. Kes on viies, kes on jõudnud sellesse "kõvade meeste" nimekirja? Juhtus see hooajal 2008/09.

11. Kaks meest ühel 1957 tehtud fotol. Nimetage nad mõlemad?

12. Mis nime kannab videomäng, mis ilmus tänavu 27. aprillil macOS-is? 2020 on planeeritud valmistada versioonid PlayStation 4 ja Xbox One aga ka Nintendo Switch jaoks. Mängijatel tuleb lahendada mõrvamüsteerium väljamõeldud Revacholi linnas. Videomäng põhineb osaliselt ulmeromaanil "Püha ja õudne lõhn".

12A. **HELIND** Nimetage ansambel?

13. Veljo Tormis õppis Tallinna konservatooriumis (praegu EMTA) orelimängu ja koorijuhtimist. Aga helilooja diplomi sai Kuusalu kihelkonna mees aastal 1956 hoopis ühest teisest kõrgemast õppeasutusest. Millisest?

14. Tõlkige see sõna taani keelest eesti keelde. Muuseas, tegemist on geograafia küsimusega.

15. Neiupõlvenimega Põldvee aga kevadest 2018 uut nime kandev Keila juurtega lauljatar. Tema kohta kirjutatakse, et “ta on urbanistlik maag, kes ei karda jagada oma sisemaailma – võluv oma haavatavuses ja ebamaises metsikuses; see on toksiliste efektidega eeterlik pop – muusika, mis paneb end elusana tundma”. Kes?

16. Nliidus nummerdati kummitooteid (резиновое изделие) vastavalt nende tähtsusele. Nii näiteks oli kummitoode nr4 kalossid, kummitoode nr3 kustutuskumm ja kummitoode nr2 preservatiiv. Mis asi oli aga kummitoode nr1? Muuseas, see kulusid "marjaks ära" ka praegusel koroonajal. Peale selle valmistati seda nii inimestele aga näiteks ka koertele.

17. Värske juubilar, helilooja Arvo Pärt töötas nooruses Eesti raadios helirežissöörina ning oli ka laululaste klaverisaatja. Ajakirjanik Kiira Kahn on meenutanud, et Pärt oli laste hulgas väga armastatud. Ta vedas nimelt mudilasi mööda raadiomaja koridore ühel esemel. See oli loomulikult nõõri otsas. Žargoonis on küsitavat nimetatud “hullukandleks” või “lollikandleks”. Millest jutt?

18. Claude Monet`1899 valminud maalile "Vesiroosiitik" (Le bassin aux Nymphéas) on keegi sellel sajandil lisanud liikluskoonuse ja kaks poekäru. Oksjonile pandi see täiendatud töö alghinnaga 5 miljonit dollarit. Kes on uue töö "ShowMeTheMonet" autoriks?

19. Selle natüürmordi loomisel on kasutatud nii krüsoliti, jaspist, kristalli, hõbdat kui ka merevaiku. Tegemist ei ole siiski maalikunstnikuga, kuulsaks sai ühel teisel alal, mis vajas küll ka kunstimeelt. Kes on selle 1905 valminud teose nimega "Munaroo" autor?

20. Eraomandis pole veel eriti palju Eesti saari. Teadaolevalt oli Tiit Vähi üks esimesi, kes omandas 1998 0,5 hektarilise Umblu saare Kaberneeme lähedal. Hiljuti müüdi aga 29-tuhande euro eest ühe hektariline Väheloo saar Pärisespa lähedal. Kes selle omandas? "Ma mõtlen, mul võiks olla oma saar. Ja saare keskel oma baar"

21. *Matti Kröönströmi küsimus:* Seda taime mainitakse ka piiblis. Aadam ja Eeva hammustasid seda vilja. Koraanis on kirjas "vannun ... ja õlipuu nimel". Seda peetakse ka üheks ürgsemaks kultuurtaimeks. Suurimad isendid on olnud Thimmamma Marrimanu – 19 107 m², Kabivard – 17 520 m², Great Banyan – 18 918 m², Dodda Aladha Mara – 12 000 m². Millest või kellest on jutt? Muuseas Aleksander Suure admiral Nearchus on kirjeldanud Kabivardi ja seostanud teda 7-tuhande mehega.

21A. **HELIND** Kes häälitseb?

22. Esimesel pildil on viis Škoda Octavia mudelit. Teisel pildil on daam, kes esines nimega, mis eesti keelde tõlgituna kõlaks "olen kõige ilusam". Seost daami ja Octaviate vahel võib pidada nii kaudseks kui otseseks. Mis oli daami nimi, keda muuseas vahel on ka printsessiks kutsutud? Vihjeks, et 1960 külastas see daam ka Tallinna.

23. Kuulsa vutimehe Maradona esimene treener märkis, et Diego on väga sarnane ühele laste mänguasjale. Jalgpalluri jaoks osutub selle mänguasja põhiline omadus väga kasulikuks. Hiljem kinnitasid spordiarstid Maradona treeneri sõnu. Selle mänguasja üheks hispaaniakeelseks nimeks on "mono porfiado" ehk "kangekaelne ahv". Kuidas meie seda "kangekaelset ahvi" nimetame?

24. Üldteada on fakt, et Aafrika kõrgeim mäetipp on 5895-meetri kõrgune Kilimandžaar. See pole vaele, kuigi mäel on mitu tippu ja kõrgemale neist ulatub Kibo. Kõrguselt teine, kolmas ja kuues mäetipp Aafrikas on samuti ühe mäe kolm erinevat tippu – Batian 5199, Nelion 5188 ja Lenana 4985. Kuidas seda mäge nimetatakse? Muuseas ta on andnud nime ka ühele riigile?

25. Ühe Eesti lauluvõistluse võitnud laulja alustas oma "karjääri" bändis nimega "Creacer Kids". Varsti leidis see laulutäht, kes tolleks ajaks oli saanud juba 14-seks, et ei ole enam laps ja tänu tema initsiatiivile sai ansambel uueks nimeks "Kreeker". Kes oli see tänasel päeval tuntud laulja?

26. Inglise kunstniku John Emms'i teos, millel on kujutatud kaks koera ja üht munka. Mis tõugu on need koerad?

27. Erki Noole 10-võistluse olümpiavõidust möödus 28. septembril 20 aastat. Ta on siiani väikseima riigi esindaja, kes OM-ilt sellel alal kulla kaela saanud. Mis riigid on selles arvestuses (väiksuses) teine ja kolmas? Kulla võitmise ajal elas neis riikides vastavalt 2,63 miljonit ning ligi 3,4 miljonit elanikku.

28. Praegusel koroonajaajastul on eriti oluline vältida lähikontakte. Fotol nähtavad kingad "guarachero"-d ongi just distantsilt suhtlemiseks loodud. Millise maa rahvuslikud jalanõud näevad nii välja?

29. Enne aastat 1940 oli mitme suurema Eesti linna (Tallinn, Tartu) linnapeana ametis kindralid. Taasiseseisvuse järel pole generaliteet nendesse ametitesse enam jõudnud. Ometi juhib 63-aastane piirivalve brigaadikindral Riho Peets praegu ühe Eesti mandriosa valla volikogu. Sealne vallavanem on Eve East ning omavalitsuse pindala on 266 km². Mis omavalitsusest on jutt? Ei asu Harjumaal.

30. Nimetage esimene mees ja esimene naine, kellel õnnestus saada Instagrammis 200 miljonit jälgijat. Mehe puhul on tegu sportlasega, naise puhul lauljaga.

31. Juunis 1972 salvestati ETV-s 56-minutilise saade lauljast ning näitlejast Vladimir Võssotskist. See oli toonases NSVL-is haruldus. Saadet juhtis Mati Talvik. Pealkirjas Võssotski nime ei mainitud, selle asemel oli viide tema töökohale. Mis nime see saade kandis, kusjuures pealkiri algas sõnaga "noormees"?

American *** Association Inc.

32. Stanley Krameri filmis "Nürnbergi protsess" (Judgement at Nuremberg) osalevad sellised staarid nagu Burt Lancaster, Marlene Dietrich, Judy Garland, peaosas kohtuniku rollis aga Spencer Tracy. Esilinastuse ajal kaotati filmi sponsor-toetajate reklaamis ära üks sõna, mistõttu jäi "American ... Association Inc." Milline sõna reklaamis ära kadus?

33. Nii Salvador Dalí 1936 valminud sürrealistlik õlimaal (pildil), Jack Londoni 1899 kirjutatud lugu sellest kuidas kiindumus võib mugavuse ja kuidas juhus muudab saatust kui ka Vladimir Võssotski 1972 esitatud laulul on sarnased pealkirjad. Milline pealkiri sobis neile kõigile? (vastuses on kaks sõna)

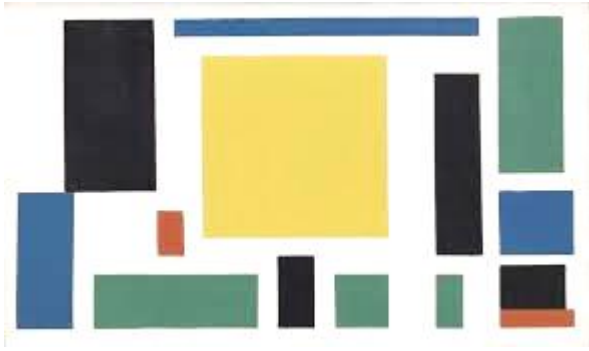
34. "Eesti pruut". Gustav Adolf Hippuse 1852 maalitud õlimaal, mis asub Eesti Kunsti-muuseumis. Modelliks oli kunstnikule ta oma teenija Miina, rõivastuse järgi otsustades on pruut pärit ... lähiumbrusest. Millise linna lähiumbrusest?

35. Teeneka naisarhitekti (sünd 1944) teenistusleht on pikk ja väärikas: eramud, kortermajad, bürood ja Salemi kirik Tartus. Aga ennekõike on küsitav jäänud silma omanäoliste koolide projekterijatena. Juba 1980-ndatel erinesid need stampidega ENSV tüüpprojektidest just inimlikkuse ning avaruse poolest. Vaid väike valik tema teostest Harjus: Kolga, Püüsi, Alavere, Nissi, Ääsmäe ja Oru koolid jne. Ta on ka uurinud ning tutvustanud Kuusalu kooli laiendamise võimalusi. Naise õde oli kunstnik Vaike Pääsuke. Kes?

35A. HELIND Kelle loodud 1. metsasarvekontserti kuulete?

36. Pildil on Harjumaal elav 2-kordne maailmameister, Euroopa meister, 3-kordne maailma karikavõitja ning 38-kordne Eesti meister. Kes? Tema nimekaim, kuulus alkohoolikust vene näitleja sai tänavu veelgi kuulsamaks kui sõitis purjuspeaga inimese surnuks.

37. Selle 1918 valminud maalile pani autor Theo van Doesburg kaks pealkirja – Kompositsioon VIII (Composition VIII) ja Kuidas kõlas teine pealkiri?

38. Numbrid ning arvud on praeguses eesti keeles selged ja lakoonilised. Nii on selge see, mida tähendab "kaheksakümmend kolm" või "kakskümmend neli ja pool". Vanasti nii lihtne see polnud. Näiteks "üks päle kakskümmend" tähendas arvu 21. Millist arv tähistas vanas kirjakeeles mõiste 17-ndast sajandist "kolm neljätümmend" ja Eduard Ahrensi kirjutatud "pool kolmet teist aastat"? (kaks arvu)

39. Amandus Adamsoni poolt loodud suured Vabadussõja monumendid on enamuses taastatud. Tänapäevaks on taastamata vaid üks Adamsoni poolt loodud monument, mis oli 8,5m kõrgune rajatis ning mis kujutas kalju tipul lipuga ja kilbiga seisvat sõjameest. Sellesse täna 405 km² suurusesse linna nime kandvasse haldusüksusesse on koondatud üks linn, kaks alevikku ja 20 küla. Nimetage linn.

40. Seda et Veljo Tormis on suurepärase helilooja teavad kõik. Aga Tormis on osalenud näitlejana ka ühes 4-osalises Eesti telemängufilmis, mis põhines ühel Jaan Anveltiga romaani. Veljo Tormis mängis selles filmis pörandaaluste juhti nimega Papp. Koos Tormisega osalesid filmis kogu tollane "raske kahurvägi" – Ada Lundver, Ene Rämmeld, Aarne Üksküla, Mikk Mikiver, Ago-Endrik Kerge, Tõnu Aav. Mis film?

41. Eesti esiklounideks on kindlasti Piip ja Tuut. Paljud aga ei tea, et nii Piibul kui Tuudul on ka perekonnanimed. Milline toidulaadne perekonnanimi on Piibul ja milline Tuudul?

42. Eesti Eripedagoogide Liit annab aastast 1999 välja auliikme tiitlit. Seni on seda tiitlit pälvinud üheksa inimest, kellest ehk tuntumad on liidu asutaja Kosejõe kooli direktor Vello Saliste ja ajakirjanikust poliitik Tiina Kangro. Auliikme tiitlil on ka oma nimi. Milline? Muuseas, selle tiitliga samanimeline tegelane esineb ühe meie tippkirjaniku tippteoses.

Vastused:

1. **Prangli kirik**, asub Prangli saarel, Lääneotsa külas
2. **pesapall**; ameerika pesapalli kõrgemas profiliigas osalevad Boston Red Sox, Chicago White Sox; madalamates liigades mängivad Pawtucketi, Salemi ja Fort Myersi Red Sox (kõik Bostoni farmklubid); Great Fallsi White Sox (Chicago farmklubi); Helena Gold Sox (Milwaukee Brewers), Mesa Solar Sox (Chicago Cubs) ja Everetti Aqua Sox (Seattle Mariners)
3. Endla **Vaher**; **fitnessiäss**, 2019 loobus tippsportist, sest pidas hindamissüsteemi liiga ebaausaks;
4. **hiirelõks**
5. **Kes kannatab, see kaua elab!**; nii et ehk tasub mängu lõpuni täna kannatada
6. **Juri Lotman`ile**

-
7. **Putin`it**; karikatuur võitis ühe prestiižse võistluse
 8. **müts**; mehel on peas müts, mida nimetatakse "tammetõru mütsiks" (acorn hat) aga väga oluline protsess on viski laagerdumine tammevaatides
 9. **Turba**; 8. detsembril 2019 jõudis rong jälle Turbasse; alevikku tasub külastada kasvõi Eesti esinduslikuma motomuuseumi tõttu
 10. Heikki **Kovalainen**;
 11. Salvador **Dali** ja Walt **Disney** kusagil Hispaania rannikul
 12. "**Disco Elysium**"; põhineb osaliselt Robert Kurvitza 2013 ilmunud ulmeromaanil; mängu arendamist juhib Kaur Kender; macOS on 1999 arvutifirma Apple Inc. loodud operatsioonisüsteem
- 12A. HELIND ansambel Untsakad**

-
13. **Moskva konservatooriumist**; Vissarion Šebalini õpilane
 14. **saar**; nii näeb välja taani keeles sõna "saar" (maismaa tükk, mitte puu ega poliitik Indrek Saar!)
 15. Anne Põldvee-Pärnoja ehk Anna **Kaneelina**
 16. kummitoode nr1 oli **gaasimask** ja ; muuseas kumme ei nummerdatud mitte selle järgi kui tihedat kummi mingi toote jaoks vaja läks vaid vastavalt riiklule tähtsusele
 17. **arvelaud**
 18. **Banksy**; kasutades ära Monet`teost valmis tal ShowMeTheMonet ehk kui vahetada "t"-täht "y"-tähe vastu saame midagi "näita mulle raha" taolist teose pealkirjaks; tegemist on sõnamänguga, millega Banksy põlgab meie praegust tarbimisühiskonda

-
19. Karl (Peter Carl) **Faberge**; kullassepp ehk juveliir, kes sai tuntuks eelkõige oma rikkalikult juveelidega kaunistatud väärismetallist lihavõttemunadega; antud teost on nimetatud ka kui "tüüpiline vene natüürmort aga ametlikult on ta nimeks "Faberge munaroom" (Яичница Фаберже); ta juveliirist isa Gustav Faberge sündis 1814 Pärnus (suri Dresdenis 1893)
 20. tuntuim mõminaräppar **nublu**; ametlikult omandas saare nublu firma Kaigas OÜ

21. **viigipuu**; m2 näitavad nn "varikatuse" ehk võrestiku suurust; Nearchus on väitnud, et Kabivardi alla mahtus päikesevarju 7-tuhat meest.

21A. **HELIND** häälitseb lind nimega **talvike**

22. **Yma Sumac**; lavanime sai emalt – Ima Shumaqi, ketšua keeles "kui ilus" või "olen kõige ilusam"; Peruu valitsus kinnitas 1946 ametlikult, et ema liini järgi on lauljanna viimase inkade imperaatori Atahualpa (Atawallpa) otsene järeltulija; viis Škoda Octaviat viitavad Yma Sumaci ebatavalisele hääleulatusele, mis oli viis oktavit; kodanikunimi oli tal Zoila Augusta Emperatriz del Castillo (1922-2008): 1960 esines Sumac kolme kontsertiga Estonia kontserdisaalis

23. **jonnipunn**; hispaaniakeelne üldnimi jonnipunnide kohta on "tentetieso", "kangekaelne ahv" on üks tentetieso variantidest; Maradonale oli abiks asjaolu, et ta raskuskese asub madalal, mistõttu kui teda lükati, siis ta ei kukkunud, kaotas küll tasakaalu, kuid jäi püsti

24. **Keenia**, Kenya mägi (mountain)

----- 25. **Birgit**

Õigemeel (praegu Sarrap); "Creacer Kids" oli Kohila noortebänd kes moodustasid olulise osa viimasel Eesti laulul palaga "Kapa Kohi-LA" esinenud bändis nimega "Viinerid"

26. **bernhardiin** (saksa: *der Bernhardiner*) on suurt kasvu koer, kes aretati Suure Püha Bernhardi kuru kloostri pääste-, valve- ja seltsikoeraks. On kahesuguseid bernhardiine: lühi- ja pika-karvalised; bernhardiin on Šveitsi rahvuskoer

27. **Norra** (kuld 1920) ja **Soome** (kuld 1928)

28. **Mehhiko** st; Nuevo Leóni osariigist Monterrey linnast; teravad saapad on populaarsust kogunud samal ajal kui "Trance music" ja saabastest on saanud eelistatud jalatsid kogu meessoost trupidele, kes tantsivad elektroonilise muusika järgi;

29. **Toila** vald

30. **Cristiano Ronaldo** ehk CR7 – portugali jagalliäss ja **Ariana Grande** – USA laulja

31. Noormees **Tagankalt**

32. **Gas** (Gaas); Ameerika Gaasiliidu embleemiks oli stiliseeritud gaasipõleti, mis kutsus ostma gaasipliite, kuid Nürnbergi protsessi kontekstis omandas sõna "gaas" pehmelt öeldes negatiivse varjundi

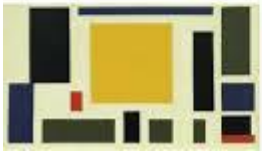
33. **Valge vaikus**; The White Silence, White Calm, Белое безмолвие /Все года, и века, и эпохи подряд/

34. **Tallinna**; Gustav Adolf Hippus (1792 Nissi – 1856 Tallinn) oli baltisaksa maalikunstnik ja litograaf

35. Maarja **Nummert**;

35A. **HELIND** Wolfgang Amadeus **Mozart**

36. kurnimängija Mihhail **Jefremov**; saavutussportlasena elas Loksal, nüüd Väänas; maailma-meistriks tuli eurokurnis; vene näitlejal Mihhail Jefremovil on pidevalt olnud purjutamisega probleeme, teda on isegi lavalt ära tassitud

37. **Lehm**, *The Cow*; Pärnu volikogu liige Heldur Paulson on juba tükk aega otsinud, kus see lehm sellel pildil on?;

38. **33** (kolm neljätükümmend) ja **12,5** (pool kolmet teist aastat)

39. **Narva-Jõesuu**; territooriumilt on Pärnu ja Paide järel suuruselt kolmas linn Eestis, seda Haapsalu ja Tallinna ees;

40. **Lindpriid**; Vladimir-Georg Karasjov-Orgussaare 1971 vändatud film, mille näitamine ka kohe ära keelati; Tormis kirjutas filmile ka muusika; Hando Runneli kirjutatud ballaade laulis Liis Bender

41. Piip on (preili) **Paprika**, Tuut aga (härra) **Tomato**

42. **Vanapagan**; näiteks pedagoogika doktor Karl Karlep sai 1999 tiitliks Vanapagan I, Vello Saliste 2004 Vanapagan IV, Tiina Kangro 2013 Vanapagan VII, Kaja Plado 2016 Vanapagan VIII, eripedagoog Krista Sunts 2019 Vanapagan IX, seni viimane tiitlisaaja; "Põrgupõhja uus Vanapagan" on Tammsaare viimane romaan, kus Vanapagan tahab pidevalt õndsaks saada

tsav2020